

Govori se, da hoče vlada poklicati v ministerstvo jednega slovenskega poslanca in da so v kombinaciji dr. Ferjančič, Berks in Povše. Sodimo, da bi se slovenski narod moral jako kesati, ako bi se slovenski poslanci dali ujeti na ta način. Ministerski portfelj bi ne bil drugzega, kakor kost, katero bi jeden sam človek glodal, drugi pa bi morali iti molče v boj za vlado in bi na posled dobili za plačilo nekaj piškavih lešnikov.

Ne! Sijovski narod mora v sedanjem trenutku, ko je vlada slovenskih glasov potrebna in jih mora dobiti, od svojih poslancev zahtevati, da mu kaj izdatnega pridobe ne kak ministerski portfelj. Slovenski poslanci smejo v smislu svojih obljub glasovati za nagodbo samo tedaj, ako vlada izpolni na vseslovenskem shodu sklenjene naše tirjatve v kolikor se dajo brez odlašanja administrativnim potom izvršiti in ako da garancije, da ustanovi v Ljubljani nadsodišče in vseučilišče — sicer pa na noben način.

Vojaške takse.

Neki veliki državnik je svoj čas — v prvi polovici našega stoletja — izrekel značilne besede, da je v Avstriji krivičnost in pristranost znak vsega davčnega zakonodajstva.

Ne bomo rekli, da velja ta izrek še dandanes popolnoma, a človek se ga nehote spominja, kadar motri naše javne razmere in premišljuje o posamičnih naših uredbah, na pr. o vojaških taksah.

Te vojaške takse so jako krivičen davek, a krivičen ne v navadnem smislu besede. Dandanes je splošna dolžnost službovanja pri vojaki upeljana. Najčvrstejše delavne moči morajo gotovo vrsto let nositi cesarjevo suknju, kar je jedna najtežjih dolžnosti in za dotičnega velikanska izguba, a kdor je tako srečen, da je za nekaj palcev premajhen ali da si je pri kakem pretepu prste polomil, tisti plača nekaj malo denarja in je potem prost vojaškega službovanja. Dočim mora jeden kmetski fant tri leta služiti pri vojaki — in da bi bilo vojaško službovanja prijetno, tega še živ krst ni trdil — plača njegov sosed in vrstnik po 1 gld. na leto in je oproščen službovanja.

To gotovo ni pravično in pravičnost nas mora voditi pri vsem presojevanju javnih razmer. Jedino pravično bi bilo, da tisti, ki ni za vojaško službovanje sposoben, plača njegovim razmeram primerno vojaško takso. A ne samo, da se to ne zgodi, da so takse — katere so namenjene v vojski ranjenim vojakom ali udovam in sirotam ubitih vojakov — premajhne, tudi iztirjajo se skrajno malomarno, ker ljudstvo še nima tiste zavednosti da bi samo plačevalo takse, kakor je sploh davčna morala v Avstriji jako šibka, kar je deloma kriva davčna uprava sama.

Pri iztirjavanju vojaške takse je neizmerno mnogo pisarij in čestokrat veljajo ta pisarjenja do 20 gld. v namen, da se iztirja 1 gld. V tem oziru je vsekako treba,

da se kaj ukrene, to so poslanci dolžni tistim, ki morajo pri vojaki služiti, to so dolžni čutu pravičnosti. Kdor ne služi pri vojaki, naj plačuje svojo takso točno in najbolje bi bilo urediti stvar tako, da se tisti, ki do določenega dne ne plača takse, pokliče nemudoma na službovanje pri vojaki. Saj ni treba, da nosi puško. Lahko se porabi za druga dela, za takšna, katera lahko upravlja tudi človek, ki ni zrasel po vojaških merah, kot sluga, strežaj v bolnicah, rokodelc, pisar, delavec v skladiščih itd.

Treba je pa, da se vojaška taksa tudi v drugem oziru preuredi. Sedaj je najvišja taksa na leto 100 gld. To je očitno nepravilno. Če mora kmetski hlapec ali knap ali delavec plačati 1 gld. na leto, ko ima dohodkov komaj 300 do 400 gld., zakaj bi plačal samo 100 gld. kdor ima dohodkov 10.000, 20.000 in 50.000 ali več gld.? Na Nemškem na pr. mora plačati našega denarja 1650 gld., kdor ima 60.000 gld. letnih dohodkov, pri nas pa plača tak bogataš samo 100 gld. To ni nobeno razmerje, zlasti ker dotičnik navadno še kaj zasluži.

Z ozirom na to priporočamo slovenskim poslancem, naj se pri prvi priliki zavzamejo za to, da se uveljavi premoženjskim razmeram posamičnikom primerno progressivna vojaška taksa. Ko se to zgodi, potem se bo vsaj kaj nabralo za ranjence in za vdove in sirote tistih, ki so umrli za domovino.

Politični pregled.

Državni zbor. — V tretji seji sta se večina in nemška opozicija zjedini na kompromis glede Schweglovega predloga, naj vlada pove, kaj je dogovorila z ogersko vlado za slučaj, ako bi se nagodba ne mogla parlamentarnim potom obnoviti, in naj se nagodbenim predlogom zagotovi prioriteta pred vsemi nujnimi predlogi. Ministerski predsednik je pri dotični debati izjavil, da ne pove, kaj je dogovoril z ogersko vlado, češ, zbornica naj stori svojo dolžnost in naj razpravlja o nagodbi, ako pa tega neče storiti, nima pravice vpraševati, kaj se potem zgodi. Zbornica je sprejela prvi del Schweglovega predloga, česar je kriva malomarnost čeških poslancev. katerih mnogo ni bilo pri seji. Vlada je s tem ućakala občuten moralen poraz. Schwegelov predlog pa s tem, da je dobil večino, še ni obveljal, ker je bilo zanj treba dvetretjinske večine in le to je vlado rešilo. V naslednji seji je zbornica sprejela tudi drugi del Schweglovega predloga, naj se nagodbi zagotovi prioriteta pred drugimi nujnimi predlogi. Proti predlogu so glasovali samo nemški nacionalci, ki so mnenja, da se drugo in tretje branje nagodbenih predlog ne da preprečiti, če se omogoči prvo branje. Zbornica je takoj potem začela razpravo o teh predlogah. Trajala je ta razprava do četrta.

Slovenci in vlada. — Nasvet, kateri je sprožila katoliško-narodna stranka in kateri je v slovanski krščansko-narodni stranki stavil poslanec dr. Krek, naj slovenski in hrvaški poslanci izstopijo iz desnice in prestopijo v opozicijo, ni obveljal v klubu, pač pa je klub storil sklep, katerega je razglasil z naslednjim komunikejem:

„Slovanska krščanska narodna zveza“ je pod predsedstvom načelnika poslanca Povšeta imela seje od 26. do včerajšega 29. septembra t. l.

Najprvo se je načelnik s toplimi besedami spominjal pokojne presvetle cesarice Elizabete in to sočaljno izjavo je klu-

bovo načelnništvo po ministerskem predsedniku grofu Thunu naznanilo Nj. Veličanstvu cesarju.

Na to je klub obširno in temeljito pretresal politični položaj. Poslanci vseh skupin v zvezi so naštevati iz vseh dežel, katere zastopajo, dolgo vrsto slučajev, ki jasno dokazujejo, da se razmere v zvezi zastopanih narodov v zadnjem času niso zboljšale, temveč v marsikaterem oziru še poslabšale.

To dejstvo je tembolj obžalovanja vredno, ker se pritožbe tičejo le takih slučajev, v katerih se obstoječi zakoni in naredbe ali niso izvršili ali pa se naravnost kršili, in bi torej vlada bila lahko odstranila te neprilike.

Zveza mora torej konstatovati, da je popolnem utemeljena nezadovoljnost volivcev, katera se je odločno pokazala v najnovejšem času v raznih sklepih političnih strank, poslancev in političnih društev. Zveza pa je trdno prepričana, da parlamentarna večina teh razmer absolutno ne more odobravati.

Zveza odločno izjavlja, da bode svoje stališče nasproti vladi uravnavala le po njenih dejanjih, da pa ni povoda za premembo razmere nasproti ostalim strankam večine, dokler more zveza prepričana biti, da večina ostane zvesta načelom, izraženim v adresi.

Vsled tega je zveza storila še druge primerne sklepe in potrebne korake, da se zboljša položaj.

Ogerska. — V poslanski zbornici je grof Apponyi vprašal ministerskega predsednika, kako je mogoče, da govori avstrijska vlada v svojih nagodbenih predlogah o povišanju kvote in je-li res, da sta se avstrijska in ogerska vlada že dogovorili glede kvotnega razmerja. Na to je baron Banffy odgovoril, da glede kvote mej vladama ni ničesar dogovorjeno. Razgovori so se nanašali le na nagodbene predloge, ki so se popolnoma jednake predložile obema parlamentoma. Utemeljevalna poročila pa je izgotovila vsaka vlada zase in ako je grof Thun v teh govoril o povišanju ogerske kvote, je to le njegovo osebno mnenje, ogerska vlada ostane slej ko prej na stališču, da sta samo kvotni deputaciji poklicani rešiti kvotno vprašanje.

Danska. — Kraljica Lujza je dne 29. septembra v gradu Amalienborg umrla. Dosegla je starost 81 let. Dasi vladarica le majhne države, je bila jedna najuplivnejših žen našega stoletja in to po svojih hčerah. Pokojno kraljico so imeňovali „taščo Evrope“. Carinja udova, žena angleškega prestolonaslednika sta njeni hčeri, a ima jih še več drugih. Grški kralj je njen sin.

Nemški cesar v Palestini. — V kratkem odpotuje nemški cesar v Jeruzalem. Temu potovanju se pripisuje političen pomen. Sodi se, da potuje cesar v Palestino, ker želi postati protektor v Orijentu živečih kristijanov. Zdaj je ta protektorat v rokah Francije in papež ga je pred kratkim izrecno pripoznal, a pomisliti je, da more papež govoriti samo v imenu katoličanov, dočim aspirira cesar Viljem v prvi vrsti na protektorat nad protestanti, računajoč, da potem že izpodrine Francijo.

Pametna odredba. — Stara želja krščanskih starišev, naj se krščanski otroci v šolah ločijo od židovskih se izpolni za Dunaj. Občinski svet dunajski se je izrekel za ta predlog in bržčas mu pritrdita nižjeavstrijski deželni šolski svet in naučno ministerstvo, dasi zastavljajo židovski krogi vse sile, da to preprečijo.

Kitajska. — V Pekingu se je zgodila palačna revolucija, vsled katere se je mladi cesar odpovedal vladi in slednjo prepustil svoji materi, katera jo je s tem že tretjič dobila v roke. Po sodbi angleških listov je ta palačna revolucija posledica ruskih spletk. Mladi cesar je bil naklonjen Angležem in evropskim reformam, dočim je njegova mati strogo konservativnega mišljenja in Angležem tako nasprotska, kakor Rusom naklonjena.

Anarhisti. — Švicavska vlada je začela jako energično postopati proti anarhistom. Tekom meseca septembra jih je iztirala nad sto iz Švice in to razširjevalce „propagande z dejanji“ same nevarne ljudi, ne morda kake brezumne sanjače. Značilno je, da so vsi iztirani anarhisti Italijani in vmes še kak Francoz.

Nov denarni zavod.

Gospodarska naša organizacija se razvija dosti lepo. Tekom zadnjih trideset let smo v tem oziru znatno napredovali. Osvobodili smo se deloma že nemškega in laškega kapitala, kateri nas je držal k tlom kakor s kleščami, ali popolnoma se še dolgo nismo in ne bomo rešili tujih denarnih spon. Niti slovenske zemlje nismo mogli iztrgati nemškemu kapitalu popolnoma iz rok. Ustanovili smo si sicer lepo število posojilnic, in osebnega kredita naš kmet ne išče več pri nasprotnikih, tudi naše hranilnice lepo napredujejo in osvobodujejo slovenska posestva tujih hipotek, a vz'ic temu imajo nemški in laški denarni zavodi še vedno lepe svote intabulirane na slovenskih posestvih.

Še slabše pa je v mestih preskrbljeno za cenem denar. V Ljubljani je vse denarno gibanje osredočeno še vedno v kranjski hranilnici in na svojo sramoto moramo priznati, da bi bila po potresu nastala mej ljubljanskimi trgovci in obrtniki lahko marsikatera nesreča, da ni bilo kreditnega društva kranjske hranilnice.

Najnujnejše potrebna je v Ljubljani kreditna in eskomptna banka, katera bi gotovo sijajno uspevala. Svoj čas je taka banka z imenom „Eskomptna banka“ že eksistirala. Izhajala je izborna in bila je tudi aktivna še potem, ko so prišla na dan poneverjenja ravnatelja Zenarija, kateri se je takrat ustrelil. Likvidacija je bila takrat sklenjena ne iz ozirov na stanje banke, ampak iz ozirov na dobiček nekaterih zasebnih bankirjev in eskompterjev.

Zdaj je ves eskompt v rokah gg. Luckmanna, Mayerja in nekaterih drugih gospodov in ti seveda bodo ustanovitvi vsake nove banke nasprotovali, kolikor bodo mogli. Slovensko časopisje je že večkrat opozarjalo na potrebo take eskomptne in kreditne banke in zato pozdravljamo tudi sedaj začetek dela v to svrhu.

„Splošno kreditno društvo v Ljubljani“, katero je začelo poslovati dne 1. oktobra, se je ustanovilo v namen, da se premeni v delniško previtno in eskomptno banko za vse naše pokrajine, za celo Slovenijo t. j. za Koroško, Južno Štajersko, Slovensko Koroško, Goriško, Istro in Trst.

Splošno kreditno društvo — registrovana za druga z omenjeno zavezo — začne poslovati s 1. ok-